

Behoort bij zaak:

reg.nr.: Z2024-00002883

Ecologisch werkprotocol in het kader van zorgvuldig handelen Omgevingswet

Sloop Stokhasseltlaan 38, Tilburg

Vogels Bouwmanagement / Gemeente Tilburg

Autorisatieblad

Ecologisch werkprotocol
Sloop Stokhasseltlaan 38, Tilburg
Vogels Bouwmanagement / Gemeente Tilburg

	Naam	Akkoord	Datum
Opgesteld door	E. Kanters	✓	25 juli 2024
Gecontroleerd door	S. Frankhuizen	✓	30 juli 2024
Vrijgegeven door	E. Kanters	✓	20 augustus 2024

Op dit autorisatieblad ontbreken de handtekening wegens de digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

© copyright Vebego Groen B.V. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt, anders dan bedoeld voor de doelstelling van dit rapport, zonder schriftelijke toestemming van Vebego Groen B.V.

Inhoudsopgave

Autorisatieblad	2
1. Algemene werkbeschrijving	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Gedragscode	5
1.3 Werkzaamheden	5
1.4 Planning	5
2. Plangebied	6
2.1 Plangebied	6
2.2 Omschrijving plangebied	7
2.3 Toekomstige situatie	9
3. Onderzoeken	10
3.1 Uitgevoerde onderzoeken	10
3.1.1 Kanttekening ecologische onderzoeken	10
3.2 Resultaten	11
3.3 Alternatieve voorzieningen	11
4. Maatregelen	13
4.1 Algemene maatregelen	13
4.1.1 Periode van werkzaamheden	13
4.1.2 Controle informatie in het veld	13
4.1.3 Werkinstructie	13
4.1.4 Werkwijze	13
4.1.5 Geluid, trilling en licht	14
4.1.6 Menselijke aanwezigheid	14
4.2 Specifieke maatregelen	15
4.2.1 Verwijderen nestkasten	15
4.2.2 Dakwerkzaamheden	15
4.2.3 Afdichten van kieren, gaten et cetera	15
4.2.4 Plaatsen exclusion flaps	15
4.3 Huismus	16
4.4 Vleermuizen	18
5. Natuurinclusief bouwen	20
5.1 Maatregelen voor huismus	20
5.1.1 Verplichte compensatie verblijfplaatsen	20
5.1.2 Compensatie leefgebied	21
5.2 Maatregelen voor vleermuizen	22
5.2.1 Verplichte compensatie verblijfplaatsen	22
5.2.2 Compensatie leefgebied	23
5.3 Totale compensatie verblijfplaatsen	24

6.	Communicatie	25
6.1	Taakverdeling	25
6.2	Calamiteiten	25
6.3	Administratie	25
7.	Ondertekening	26
	Bijlage I – Wet- en regelgeving	27
	Bijlage II - Beschermde soorten Ow	29
	Bijlage III – Ondertekening	31

1. Algemene werkbeschrijving

1.1 Aanleiding

Vebego Groen is door gemeente Tilburg aangesteld om een ecologisch werkprotocol op te stellen ten aanzien van de geplande sloopwerkzaamheden aan de Stokhasseltlaan 38, Tilburg. De volgende vragen staan daarbij centraal in dit ecologisch werkprotocol:

- Welke (niet-)beschermde soorten en hun (vaste) rust- en verblijfplaats(en) zijn aanwezig binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden;
- Hoe dient er gehandeld te worden ten aanzien van de aangetroffen natuurwaarde binnen het plangebied;

1.2 Gedragscode

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld op basis van de gedragscode 'Soortbescherming gemeenten 2023' van Stadswerk en VNG. In deze gedragscode zijn de gedragscode 'Ruimtelijke Ontwikkeling of Inrichting' en de gedragscode 'Bestendig beheer of onderhoud' geïntegreerd.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een verleende omgevingsvergunning en/of ontheffing.

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld door E. Kanters, erkend ecooloog werkzaam bij Vebego Groen.

1.3 Werkzaamheden

- Inrichten sloofterrein;
- Verwijderen van omliggend groen rondom panden;
- Het faunavrij maken van de panden;
- Het ontmoedigen van de panden;
- Het slopen van de panden;
- Inrichten bouwterrein;
- Het realiseren van nieuwbouw natuurinclusieve panden;
- Het inrichten van een groene buitenruimte
- Bijkomende werkzaamheden

1.4 Planning

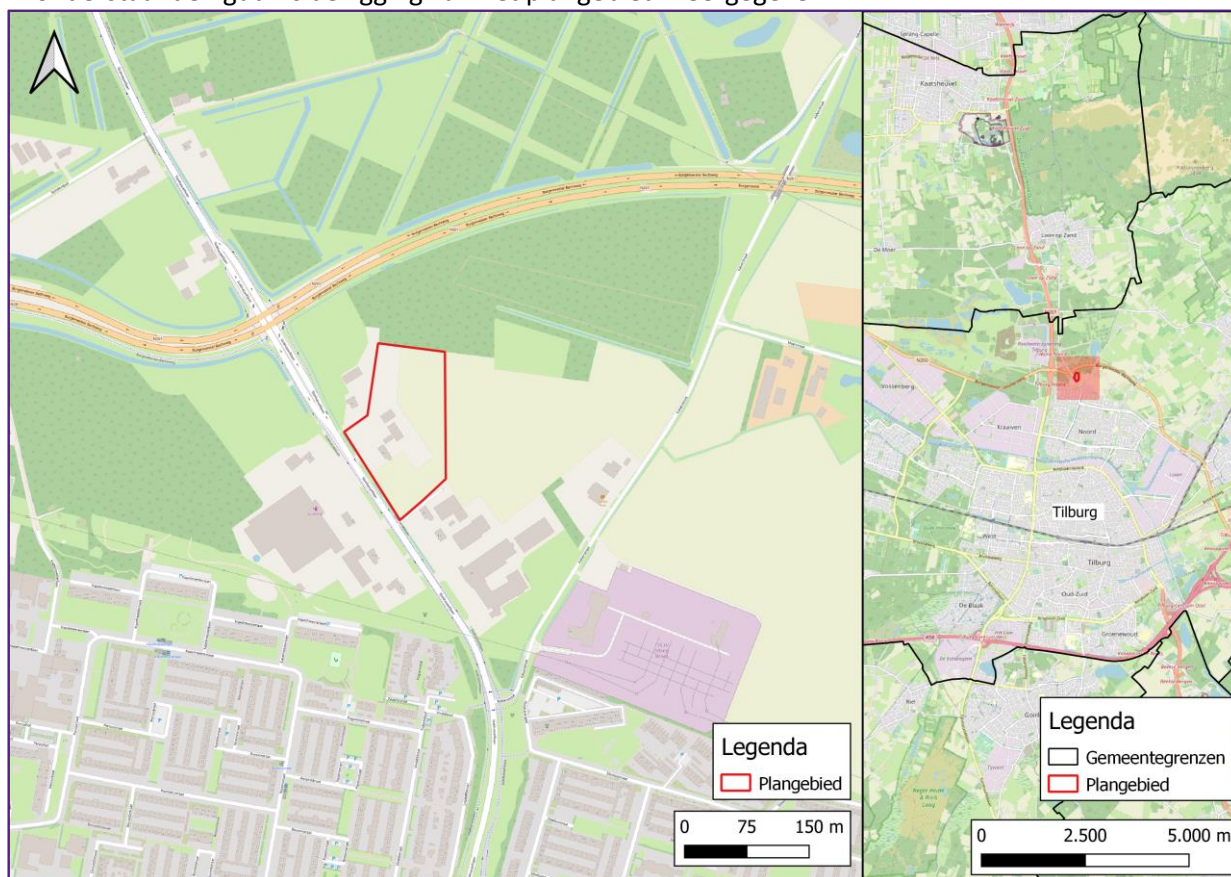
Bovenstaande werkzaamheden zullen in het 3^e kwartaal van 2024 aanvangen en duren, naar verwachting, tot het einde van het 2^e kwartaal 2025.

2. Plangebied

2.1 Plangebied

Het plangebied betreft woningen met schuren aan de Stokhasseltlaan 38 in de gemeente Tilburg, provincie Noord-Brabant. De kadastrale aanduiding van het gebied is: TBG01-F-4179 en een klein deel van TBG01-F-6982. Het gebied wordt begrensd door paardenweides en voortuinen van naastgelegen burelen.

In onderstaande figuur is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1 Globaal plangebied in rood omlijnd. Schaal 1 : 10.000

Figuur 2 Panden binnen plangebied, luchtfoto. Schaal 1 op 1.000

2.2 Omschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit een woning met bijgebouw en twee schuren. De woning beschikt over een voor- en achtertuin met grassen, hagen, boomvormers en bomen. Vanaf de Stokhasseltlaan ligt een puinverharde oprit naar de woning en schuren. Rondom de opstallen liggen grotere paardenweides, een paardenrijbak en een wadi met bramen.

In het plangebied hangen diverse kasten voor vleermuis en gierzwaluw die geplaatst zijn binnen een mitigatie-/compensatie project elders in de buurt. In de paardenweides is de vegetatie aan het verruigen met bramen, zuring en sint-janskruid. De weides worden niet jaarrond begraasd door paarden. Ten noorden van de paardenweides ligt een gemengd bosperceel.

In onderstaande figuur is een impressie van het plangebied weergegeven.

Figuur 3 Impressie plangebied (foto's E. Kanters d.d. 19-5-23)

2.3 Toekomstige situatie

Onderstaand is een voorlopige sfeerimpressie van de toekomstige situatie weergegeven.

Figuur 4 Schets toekomstige situatie (bron Gemeente Tilburg)

3. Onderzoeken

3.1 Uitgevoerde onderzoeken

In opdracht van de gemeente Tilburg zijn meerdere ecologisch onderzoeken uitgevoerd naar beschermde natuurwaarde binnen, en buiten de invloedssferen van de geplande werkzaamheden. Hierbij een korte beschrijving van de uitgevoerde onderzoeken.

- *Verkenkend veldonderzoek Stokhasseltlaan 38*

Het verkennend veldonderzoek binnen het plangebied is in de ochtend van 19 mei 2023 uitgevoerd. Aanleiding voor het verkennend veldonderzoek was het in beeld brengen van de potentiële natuurwaarde en inventariseren van de benodigde nader ecologisch onderzoeken. Daarnaast vormde het verkennend veldonderzoek een eerste huismus onderzoek ronde.

Op basis van het verkennend veldonderzoek is er nader ecologisch onderzoek gestart naar: huismus, gierzwaluw, vleermuizen (kraam-/zomer), kleine marterachtigen, das, steenmarter, en invasieve exoten.

- *Nader onderzoek huismus, gierzwaluw, vleermuizen (kraam-/zomer), das en invasieve exoten*

In de periode 19 mei 2023 tot en met 13 juli heeft nader ecologisch onderzoek naar bovengenoemde soortgroepen plaatsgevonden. De onderzoeken vonden plaats conform NGB-protocol en het Vleermuisprotocol 2021.

- *Nader onderzoek kleine marterachtigen*

In de periode november 2023 – februari 2024 heeft middels wildcamera-onderzoek, met een minimale periode van 12 weken, op verschillende plekken in het plangebied plaatsgevonden. Er is gebruikt gemaakt van zowel Mostela-kast als Struikrover met lokmiddel. De onderzoeken vonden plaats conform de Handreiking Kleine Marterachtigen van de provincie Noord-Brabant.

- *Inpandige inspectie steenmarter*

Aanvullend op het uitpandig onderzoek naar sporen van aan-/ afwezigheid van steenmarter is er ook inpandig gezocht naar sporen van genoemde soort. Dit onderzoek vond plaats op 12 december 2023.

3.1.1 Kanttekening ecologische onderzoeken

Normaliter wordt voorafgaand aan een nader onderzoek naar beschermde soorten een Quickscan/Natuurtoets ecologie uitgevoerd. Er is, door opdrachtgever, gekozen voor het direct uitvoeren van nader onderzoek naar de meest voorkomende en te verwachten beschermde soorten binnen het plangebied.

Ook betreft het geen volledig protocollair onderzoek, specifiek bij vleermuizen is er in de paarperiode (najaar) geen onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Ook hier is door opdrachtgever gekozen voor het enkel uitvoeren van kraam-/zomer (voorjaar) onderzoek omdat de opdrachtgever ervan uitgaat dat in het gebied paarverblijven aanwezig zijn.

3.2 Resultaten

Soort	Aanwezig	Waarneming	Aantal	Waar
Huismus	Ja	Verblijfplaatsen	Twee nesten	Onder dakpannen noordwest pand 2
Gierzwaluw	Nee	-	-	-
Vleermuizen				
Gewone dwergvleermuis	Ja	Verblijfplaats	Eén	Vleermuiskast loods*
Gewone grootoorvleermuis	Ja	Verblijfplaats	Eén	Vleermuiskast woning*
Overige vleermuissoorten	Nee	-	-	-
Eekhoorn	Nee	-	-	-
Das	Op ruime afstand plangebied	Burcht	Eén burcht/vluchtpijp	Bosrand op meer dan 100 meter afstand van plangebied
Steenmarter	Nee	-	-	-
Boommarter	Nee	-	-	-
Invasieve exoten	Nee	-	-	-

**De gebouwen zelf dienen niet als kraam-, zomerverblijfplaats. Er heeft geen onderzoek naar paar-/winterverblijfplaats plaatsgevonden.*

3.3 Alternatieve voorzieningen

Vooruitlopend op de verplichte compensatie bij het vernielen van rust,- verblijfplaatsen zijn op 26 juni 2024 voorzieningen voor huismus en vleermuis geplaatst. De voorzieningen zijn binnen een straal van 150 meter rondom de huidige verblijfplaatsen gerealiseerd op een duurzame plek.

Huismuskasten

Op het adres Stokhasseltlaan 34 zijn vier huismuskasten, type HMTH1, geplaatst. Op dit adres zijn al meerdere huismus,- gierzwaluw en vleermuiskasten aanwezig. Enkele huismuskasten waren al bewoond. In het verleden waren de gierzwaluwkasten ook bewoond door spreeuwen. Onbekend is of de vleermuiskasten ooit zijn bewoond.

Vleermuispaalkast

In het struweel ten noorden van het plangebied, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, is een vleermuispaalkast, type Coco, met twaalf compartimenten geplaatst. De locatie zal met de toekomstige plannen van de gemeente Tilburg worden gehandhaafd. Hierdoor zal de vleermuispaalkast langdurig en blijvend een voorziening zijn voor in de omgeving aanwezige vleermuissoorten.

De gewenningsperiode voor huismus en gewone dwergvleermuis bedraagt drie maanden. De gewenningsperiode voor gewone grootoorvleermuis bedraagt één maand. Voor vleermuizen geldt de gewenningsperiode enkel in de maanden april t/m oktober.

Rekening houdend met de gewenningsperiode van de soorten mag er vanaf vrijdag 27 september worden gestart met de ontmoedigingswerkzaamheden.

Figuur 4 Locaties compensatie verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied.

4. Maatregelen

4.1 Algemene maatregelen

4.1.1 Periode van werkzaamheden

De ontmoedigingswerkzaamheden van de panden, en het verwijderen van bestaande nestkasten mogen vanaf **vrijdag 27 september 2024 tot dinsdag 15 oktober 2024** plaatsvinden. Hiermee is de volledige gewenningsperiode van zowel huismus als vleermuizen doorlopen en wordt er ontmoedigd buiten de kwetsbare periode van de vleermuis. Er dient rekening te worden gehouden met de specifieke maatregelen zoals benoemd in paragraaf 4.2.

4.1.2 Controle informatie in het veld

Vlak voorafgaand aan de werkzaamheden dient een veldinventarisatie te worden uitgevoerd door een ecologisch deskundige. Bij deze inventarisatie wordt gelet op de actuele situatie aangaand de aanwezigheid van beschermde soorten. Specifiek wordt gelet op:

- Aanwezige individuen;
- Sporen van faunasoorten;
- (Vaste) rust,- verblijfplaatsen.

4.1.3 Werkinstructie

De ecologisch deskundige geeft voorafgaand aan de uitvoerende medewerkers een werkinstructie. Dit kan tijdens een opstartmoment van het project zijn. Tijdens de werkinstructie wordt het uitvoerend personeel geïnstrueerd over de aanwezigheid van beschermde soorten en zijn/haar rust,- verblijfplaatsen en hoe te handelen in het kader van de Omgevingswet.

Het uitvoerend personeel wordt gevraagd om te tekenen voor ontvangst van de informatie en dient zich aantoonbaar te houden aan de gestelde voorwaarden. Bijlage III vormt het kopje 'Ondertekening'.

Indien er zich onverhoopt beschermde soorten en rust,- verblijfplaatsen, binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden op doen dienen de werkzaamheden stil gelegd te worden. Een ecologisch deskundige dient te worden geraadpleegd en terugkoppeling dient plaats te vinden met de opdrachtgever.

4.1.4 Werkwijze

Werkrichting

Werk (waar mogelijk) geleidelijk richting meer natuurlijke en extensiever te beheren groenvoorzieningen, zodat

- Geleidelijke verstoring optreedt (gewenning);
- Te allen tijde veilige vluchtmogelijkheden worden geboden. Bijvoorbeeld niet richting de weg te werken maar vanaf de weg naar een groenelement.

Fasering

Er wordt gewerkt tussen zonsopkomst en zonsondergang.

4.1.5 Geluid, trilling en licht

Geluid

Om verstoring van eventueel aanwezige fauna tegen te gaan dient geluidsoverlast als gevolg van werktuigen/machines tot een minimum te worden beperkt. Beperk het aantal piekmomenten qua geluid en laat gewenning optreden door de machines op te starten voordat het terrein betreden wordt.

Rustmomenten en pauzes worden niet gehouden in de buurt van rust,- verblijfplaatsen van beschermde soorten.

Trilling

Onnodige trilling door draaiende motoren dient te worden voorkomen. Wanneer machines niet worden gebruikt dienen deze uit te worden gezet om onnodige trillingen te voorkomen.

Licht

Kunstmatige verlichting werkt verstorend op met name fauna. Beperk de toepassing van kunstlicht en de verstrooiing van licht buiten de projectlocatie.

4.1.6 Menselijke aanwezigheid

Werkzaamheden zoveel mogelijk uitvoeren met gesloten cabines van machines en met minimaal benodigd personeel om onnodige menselijke aanwezigheid voor, in de omgeving aanwezige fauna soorten, zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast dient voorkomen te worden dat onbevoegden het terrein kunnen betreden.

4.2 Specifieke maatregelen

Onderstaand wordt beschreven hoe er dient te worden gehandeld bij het slopen van de panden aan de Stokhasseltlaan 38 met de aanwezige beschermde natuurwaarde. De aanwezige beschermde natuurwaarden bedragen:

- Twee nesten van huismus aan noordwestzijde van dakpannen dak, pand 2
- Eén verblijfplaats van gewone dwergvleermuis in vleermuiskast, zuidwestzijde pand 4
- Eén verblijfplaats van gewone grootoorvleermuis in vleermuiskast, noordwestzijde pand 1.

4.2.1 Verwijderen nestkasten

In het plangebied zijn twee vleermuiskasten en vier gierzwaluwkasten aanwezig. Het gaat om:

- Pand 1: Eén vleermuiskast en één gierzwaluwkast
- Pand 3: Twee gierzwaluwkasten
- Pand 4: Eén vleermuiskast en één gierzwaluwkast

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt door een ecologisch deskundige gecontroleerd of de nestkasten bewoond zijn. Als dit niet het geval is worden de vleermuis,- gierzwaluwkasten op een zorgvuldige manier van de woningen verwijderd. Het is ook mogelijk om de vleermuis,- gierzwaluwkasten ongeschikt te maken door de openingen dicht te maken, zo kunnen de kasten op een later tijdstip van de woningen worden gehaald.

4.2.2 Dakwerkzaamheden

- Dakgoten en de eerste rij dakpannen worden voorzien van spouwborstels
- Daklood wordt naar achter geslagen of verwijderd.
- Dakpannen inclusief nokpannen worden verwijderd.
- Er dient tocht te worden gecreëerd door meerdere dakpannen (bv. 3x3 dakpannen) op meerdere plekken uit een rij te verwijderen.

4.2.3 Afdichten van kieren, gaten et cetera

- Andere openingen, zoals scheuren en naden, groter dan 7mm worden voorzien van rugvulling

4.2.4 Plaatsen exclusion flaps

Er zijn geen kraam-/zomer verblijfplaatsen in en/of aan de woning waargenomen tijdens het nader ecologisch onderzoek. Om zekerheidshalve dient het pand volledig ongeschikt te worden gemaakt voor vleermuizen.

- Bij het ongeschikt maken moeten daarom alle mogelijke toegangsoopeningen naar verblijfplaatsen ongeschikt worden gemaakt. Dit gebeurt door:
 - Open stootvoegen worden voorzien van exclusion flaps, en als deze dicht bij elkaar aanwezig zijn (<50cm) wordt er één voorzien van spouwborstel, houten wig of andere vorm waarmee de opening wordt afgesloten.

4.3 Huismus

Er wordt gebruik gemaakt van de D-maatregel uit de *'Gedragscode Soortbescherming gemeenten, versie dd. 14 december 2023'*.

Wettelijk belang: Volksgezondheid of openbare veiligheid

De huidige situatie betreft een woonhuis met 3 bijgebouwen. De gebouwen zijn in een gebrekkige technische staat qua geluids- en warmte isolatie, vochtproblemen en ergonomie. Ook is er asbest aangetroffen in de gebouwen. Door deze te slopen en in plaats daarvan 30 nieuwe woningen te realiseren ontstaat een beter binnenklimaat wat ten gunste is van de volksgezondheid. Daarnaast worden de asbesthoudende platen verwijderd waardoor deze uit het bestaande milieu worden gehaald en hierdoor geen gezondheidsproblemen meer kunnen veroorzaken.

Daarnaast is ook sprake van een bijzondere doelgroep bewoners. Het gaat om kwetsbare inwoners die in een reguliere woonomgeving in de knel komen omdat zij niet goed tegen prikkels kunnen. Dit leidt bij de bewoners tot mentale gezondheidsproblemen, waardoor zij extra gebruik moeten maken van zorg, of zelfs aangewezen zijn op maatschappelijke opvang of beschermd wonen. Door deze prikkelarme woningen te bouwen, komt er voor deze doelgroep een einde aan hun mentale problemen die veroorzaakt worden door hun huidige leefomgeving. Doordat deze groep mensen op dit moment soms op een verkeerde plek woont, kan dit ook gevolgen hebben voor de openbare veiligheid. Omdat deze kwetsbare doelgroep soms zo overprikkeld raakt van hun leefomgeving, kunnen zij (woon)overlast gaan veroorzaken. Dit heeft in sommige gevallen gevolgen voor de openbare veiligheid van andere buurtbewoners.

Alternatievenafweging: Voor de realisatie van deze woonvorm is jarenlang gezocht naar een geschikte locatie. Vanwege het prikkelarme karakter van de woningen is het niet mogelijk om de woningen te realiseren op locaties die erg prikkelend zijn. Dat betekent dat locaties in de bestaande stad in algemene zin al afvallen vanwege te veel sociale prikkels. Voor de meeste geschikte locaties zijn al andere plannen, zoals de realisatie van bedrijventerreinen of grootschalige woningbouw. Locaties aan de randen van de stad zijn vaak niet mogelijk vanwege de ligging in het buitengebied en restricties op bouwen in het buitengebied, of vanwege te hoge kosten die gemaakt zouden moeten worden voor bijvoorbeeld de realisatie van geluidsschermen. De locatie aan de Stokhasseltlaan 38 biedt wel de benodigde prikkelarme omgeving en de mogelijkheden om daar een woonvorm te realiseren.

- Werkzaamheden vinden plaats in de periode **vrijdag 27 september 2024 tot dinsdag 15 oktober 2024**
 - o Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten koude kwetsbare periode of wanneer er geen sprake is van een vervolgseizoen (september t/m maart).
- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de broedperiode (maart t/m augustus)
- Gezien bovenstaand wordt er vlak voorafgaand, door een ecologisch deskundige, gecontroleerd op de aanwezigheid van huismusnesten en/of activiteit binnen het plangebied.
- Minimaal één week voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden worden gebouwen en werken natuurvrij gemaakt. Er wordt te alle tijden voorkomen dat vogels worden ingesloten.

- Het dak van pand 2 wordt onder toezicht van een ecologisch deskundige verwijderd van alle dakpannen. Hierdoor ontstaat er tocht en regen direct op de geschikte broedlocaties.
- Vrijgave ronde kan op dag van uitvoering sloop. Als ondanks de maatregelen nog steeds huismussen aanwezig zijn, dienen de maatregelen ten behoeve van het ongeschikt maken opnieuw te worden uitgevoerd en is een nieuwe vrijgave ronde noodzakelijk. Dit proces wordt indien nodig herhaald totdat er geen huismussen meer in of bij de bebouwing worden aangetroffen tijdens de vrijgave ronde.

4.4 Vleermuizen

Er wordt gebruik gemaakt van de D-maatregel voor de gewone dwergvleermuis uit de 'Gedragscode Soortbescherming gemeenten, versie dd. 14 december 2023'. Er bestaat geen D-maatregel voor de gewone grootoorvleermuis.

Er zijn geen kraam-/zomer verblijfplaatsen in en/of aan de woning waargenomen tijdens het nader ecologisch onderzoek.

Wettelijk belang: Dwingende reden van groot openbaar (sociaal) belang

Er is voor de realisatie van dit project sprake van een algemeen (sociaal) belang. Er is een groep kwetsbare inwoners die beschikt over voldoende woonvaardigheden om zelfstandig te kunnen wonen, maar die toch in de knel komen omdat hun woonomgeving te veel prikkels geeft. Waardoor ze (woon)overlast veroorzaken. Of waardoor ze langer een beroep doen op zorg en ondersteuning, of een groter beroep doen op zorg en ondersteuning dan ze onder andere omstandigheden nodig zouden hebben. Denk bijvoorbeeld aan kwetsbare inwoners die onnodig lang zijn aangewezen Beschermd Wonen of op maatschappelijke opvang. Of aan inwoners die dakloos worden of blijven bij gebrek aan passende woningen. Of aan inwoners die een groter beroep doen op ambulante ondersteuning dan ze onder andere omstandigheden nodig zouden hebben. Voor deze groep mensen bieden prikkelarme huurwoningen een alternatief en structurele uitstroombemogelijkheid uit een niet passende reguliere huurwoning of het verblijf in een voorziening. Een prikkelarme woning bevordert zelfstandigheid, brengt rust en normaliseert het woongedrag. Er ontstaat ruimte binnen de keten van maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Het vermindert het beroep op ambulante ondersteuning. Prikkelarm Wonen is tevens één van de instrumenten om (woon)overlast door kwetsbare bewoners tegen te gaan. Prikkelarm wonen is daarmee een waardevolle toevoeging op de al bestaande woonvormen, die in een behoefte voorziet. Daarnaast worden hiermee ook 29 extra woningen toegevoegd aan de woningvoorraad, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het tekort aan woningen in gemeente Tilburg.

Alternatievenafweging: Voor de realisatie van deze woonvorm is jarenlang gezocht naar een geschikte locatie. Vanwege het prikkelarme karakter van de woningen is het niet mogelijk om de woningen te realiseren op locaties die erg prikkelrijk zijn. Dat betekent dat locaties in de bestaande stad in algemene zin al afvallen vanwege te veel sociale prikkels. Voor de meeste geschikte locaties zijn al andere plannen, zoals de realisatie van bedrijventerreinen of grootschalige woningbouw. Locaties aan de randen van de stad zijn vaak niet mogelijk vanwege de ligging in het buitengebied en restricties op bouwen in het buitengebied, of vanwege te hoge kosten die gemaakt zouden moeten worden voor bijvoorbeeld de realisatie van geluidsschermen. De locatie aan de Stokhasseltlaan 38 biedt wel de benodigde prikkelarme omgeving en de mogelijkheden om daar een woonvorm te realiseren.

- Werkzaamheden vinden plaats in de periode **vrijdag 27 september 2024 tot dinsdag 15 oktober 2024**
- Werkzaamheden worden uitgevoerd buiten koude kwetsbare periode (november t/m maart)
- Minimaal één week voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden worden gebouwen en werken natuurvrij gemaakt. Er wordt te alle tijden voorkomen dat vleermuizen worden ingesloten.
 - o Dakpannen inclusief nokpannen worden verwijderd.

- Open stootvoegen worden voorzien van exclusion flaps, en als deze dicht bij elkaar aanwezig zijn (<50cm) wordt er één voorzien van spouwborstel, houten wig of andere vorm waarmee de opening wordt afgesloten.
- Nadat de maatregelen zijn getroffen om de gebouwen vleermuisvrij te maken, dient voor de daadwerkelijke sloop te worden gecontroleerd of er geen vleermuizen meer in-/uitvliegen. Dit gebeurt door het uitvoeren van een ronde met de batdetector (met goed weer, de ronde vindt 's avonds plaats afhankelijk van de te verwachte temperatuur, deze moet boven 8 °C zijn), minimaal 3 dagen met avondtemperaturen van > 10 °C na het vleermuisonvriendelijk maken en maximaal 5 dagen voorafgaand van de sloop. Indien geen gebruik van verblijfplaatsen wordt vastgesteld kan worden gestart met de sloop. Uitvoering door een ecologisch deskundige.
- Als ondanks de maatregelen nog steeds vleermuizen aanwezig zijn, dienen de maatregelen ten behoeve van het ongeschikt maken opnieuw te worden uitgevoerd en is een nieuwe vrijgave ronde noodzakelijk. Dit proces wordt indien nodig herhaald totdat er geen vleermuizen meer in de bebouwing worden aangetroffen tijdens de vrijgave ronde.

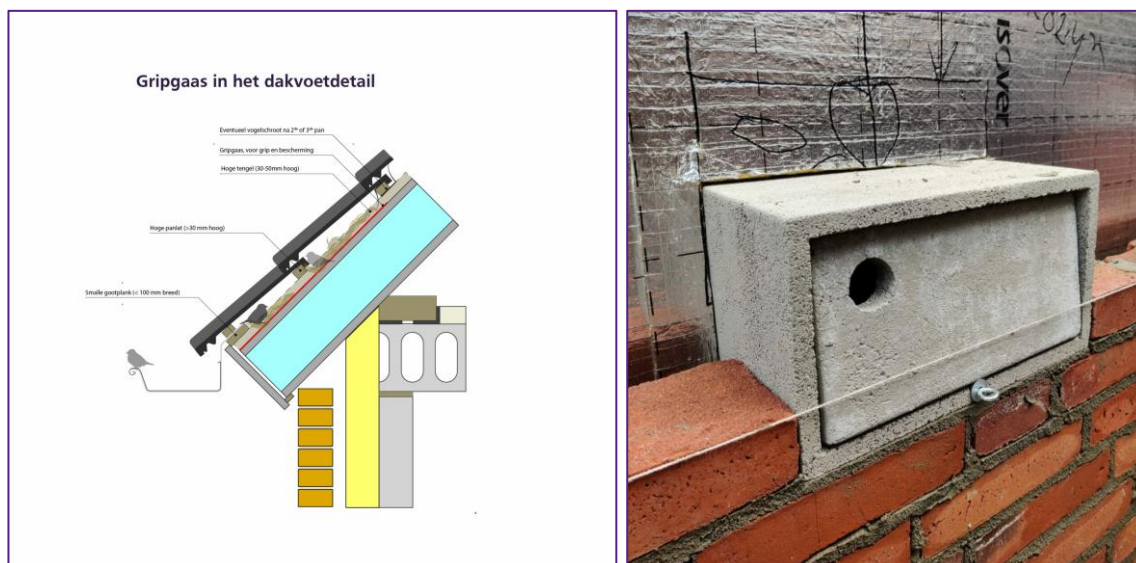
5. Natuurinclusief bouwen

5.1 Maatregelen voor huismus

5.1.1 Verplichte compensatie verblijfplaatsen

Permanente voorzieningen

- **Compensatie:** Er worden minimaal twaalf nieuwe duurzame voorzieningen (verspreid in twee clusters van zes voorzieningen) in de buitenschil van de nieuwbouw aangeboden, die zoveel mogelijk aansluiten op bestaand gebruik.
- Nieuwe verblijfplaatsen kunnen zijn:
 - Ingemetselde nestkasten;
 - Huismusnestkast in overstek of achter gevelplaten;
 - Opschuiven van vogelschroot zodat de eerste twee rijen dakpannen beschikbaar blijven. Dit heeft de voorkeur.
- Openingen dienen minimaal 50 centimeter uit elkaar te liggen; dit kan dichterbij elkaar, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit;
- op minimaal 3 meter hoogte plaatsen;
- een passende broedruimte voldoet aan de minimale nestruimte van 12,5 x 12,5 x 12,5 cm en een invliegopening met een diameter van 3,4 cm.
 - In het geval van een nestruimte onder een dakpan, kan een hoogte van minimaal 8 centimeter als richtlijn worden aangehouden tussen de dakplaat en de onderzijde van de dakpan;
- op een voor de huismus geschikte wijze en plek worden aangebracht. Zo mogen ze niet te heet worden in de middagzon, maar zich ook niet op een te koude locatie bevinden: voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot, dakoverstek of iets dergelijks. Temperatuurverloop in nestplaatsen van huismus wordt bepaald door de oriëntatie van deze nestplaatsen;
- gemaakt van voldoende duurzaam materiaal zijn en op een voldoende duurzame wijze worden geïntegreerd, bevestigd of ingemetseld.
- dat er voldoende veiligheid is tegen predatoren. Dit geldt voor de nestplaats zelf, als ook dat er voldoende opgaand groen in de directe omgeving aanwezig is als dekking voor adulten of (net uitvliegende) juvenielen;
- dat het materiaal waarvan ze zijn gemaakt niet behandeld is met chemische middelen;
- dat het groenbeheer duurzaam geregeld is. Het gaat om een duurzame maatregel voor de lange termijn. Dit beheer moet gebeuren in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.

Figuur 5: Voorbeelden huismus voorzieningen. Links: Vogelschroot bij derde rij dakpannen, Rechts: Huismusnestkast in metselwerk.

5.1.2 Compensatie leefgebied

Behoud of ontwikkeling van slaapplekken door bijvoorbeeld:

- Aanbrengen van groenblijvende gevelbegroeiing of ander verticaal groen, bijvoorbeeld met vuurdoorn, klimop, en aanplant van groenblijvende heesters (bijvoorbeeld liguster, hulst) of coniferen (bijvoorbeeld taxus).
- In de winterperiode winternesten aan te bieden in de vorm van bijvoorbeeld takkenhopen als een tijdelijke oplossing noodzakelijk is.
- Voor al deze maatregelen geldt dat een hoogte van 2 á 3 meter gewenst is voor voldoende effectiviteit, en zo mogelijk binnen 100 meter van de nestplaats aanwezig moeten zijn.

Behoud van voldoende drinkwater

- Aanleggen van vijvers en/of behouden van plassen

Behoud van voldoende mogelijkheden voor nemen van stofbaden

- Zandige plekken realiseren en/of handhaven

Behoud of verkrijgen van voldoende dekkingsmogelijkheden door bijvoorbeeld:

- Aanplant van doornige struiken als vuurdoorn en meidoorn, groenblijvende heesters, klimplanten als klimop of wingerd, beukenhagen, en dergelijke binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van plekken waar gefoerageerd wordt. Bladverliezende soorten zijn in de winterperiode minder effectief.
- Aanplant van bomen en ander opgaand groen binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van de plekken waar gebroed wordt.
- Kant-en-klare hagen of gevelgroen aan te brengen..
- Voor al deze maatregelen geldt dat een hoogte van 2 à 3 meter gewenst is voor voldoende effectiviteit

Behoud of ontwikkeling van voldoende plekken waar gefoerageerd kan worden, door bijvoorbeeld:

- in stand houden of ontwikkelen van overhoekjes of stroken ruigte met onkruid als bron voor zaden en kleine zachte insecten. Straatgras, herderstasje en weegbree zijn favoriete onkruiden;
- extensiever beheer van gazons door het terugbrengen van de maaifrequentie naar 1 maal per jaar. Het maaien vindt niet in het najaar plaats;
- op plekken met weinig kans op aanrijding gesloten (asfalt) verharding te vervangen door klinkerbestrating.

5.2 Maatregelen voor vleermuizen

Maatregelen voor de gewone grootovleermuis vallen niet onder de gedragscode 'Soortbescherming gemeenten 2023' van Stadswerk en VNG.

5.2.1 Verplichte compensatie verblijfplaatsen

Permanente voorzieningen

- **Compensatie:**
 - 2 grote inbouwkraamkasten in verschillende windrichtingen
 - Of 1 kraamkast en 6 zomer/paarverblijfkasten, tweemaal 3 verticaal geschakelde tweelaagskasten (óf toegang tot spouw/gevelbetimmering met een minimale oppervlakte van 1m²).
- Nieuwe verblijfplaatsen kunnen zijn:
 - Openingen naar de spouw, die niet volledig is geïsoleerd;
 - Ingemetselde vleermuiskasten;
 - Verblijfsmogelijkheden achter gevelplaat of boeiboorden;
 - Verblijfsmogelijkheden onder dakpannen;
 - 'Vleermuisvriendelijke' schoorsteen met verblijfsmogelijkheden.
- De verblijfplaats mag niet toegankelijk zijn voor mensen.
- Voorzieningen dienen geïntegreerd in de constructie plaats te vinden. Dus onlosmakelijk en duurzaam onderdeel van het object uit te maken.
- Invliegopening op minimaal 2,5 – 3 meter hoog boven maaiveld en/of plat dakoppervlakte;
- Aanvliegroute vrij van obstakels, kunstlicht, verstoring en/of predatoren;
- Geen obstakels als takken of bomen voor de opening;
- Materiaal dient geschikt te zijn voor vleermuizen:
 - De binnenkant moet ruw zijn (geen glad beton, folie, kunststof, volkern, of glad hout), niet geverfd en duurzaam. Het materiaal moet voor vleermuizen voldoende grip bieden om te kunnen hangen en zich te kunnen verplaatsen.
 - Verblijfplaatsen zijn gemaakt van duurzaam materiaal zoals hout, houtwolcementplaat, wedi-plaat, houtbeton of opgeruwd betonmultiplex.
 - Het materiaal van de verblijfplaatsen moeten voldoende ademend zijn. Bij veel kunststof materialen (zoals bijvoorbeeld EPS bolletjesschuim) kan het erg warm worden in het verblijf en kunnen vleermuizen stikken.

- Het toepassen van ondervorsten, dakfolies en dampopenfolies en losse isolatie en purafdicthingen dient achterwege te blijven uit de verblijfsplekken onder het dak en in de gevels. Bij gebruik van dampopen folies dient een vleermuisvriendelijke variant (bijvoorbeeld TLX Batsafe) toegepast te worden. Vleermuisvriendelijke dampopenfolie rafelt of pluist niet. Hierdoor raken vleermuizen niet verstrikt in losgekomen kluwen.
 - Indien dit niet kan worden toegepast moeten ondervorsten, dakfolies, dampremfolies afgedekt te worden met fijnmazig kunststof gripgaas met een maximale maaswijdte van 1 tot 2 mm om verstremgeling te voorkomen. Dit gaas dient voldoende duurzaam te zijn en mag niet makkelijk breken of losgetrokken worden.
- Te herstellen of te vervangen verblijfplaatsen onder dakbedekking (met name voor laatvlieger) onder de dakpannen dienen gelijkwaardig te zijn aan bekende verblijfplaatsen onder type RBB-dakpannen en sneldek dakpannen. Hout of ruwe dakbeschot bedekking, overbrugging spouw, geen gladde folies of kunststof afsluitingen, doorgang onder gehele dakbedekking mogelijk, meerdere uitvliegopeningen).
- Exacte maatvoering afhankelijk van benutting bestaande en te realiseren holle constructie ruimten, zoals overstekken, dakranden, overtollige isolatieplaatranden, schoorstenen, verlaagde plafond, loze zolderruimten, etc.

Figuur 6: Voorbeelden vleermuis voorzieningen. Links: Ingemetselde kasten, opening achter gevelplaten. Rechts: Ruimtes onder dakpannen en toegang tot spouw voor vleermuizen.

5.2.2 Compensatie leefgebied

Groenelementen

Er moet gestreefd worden naar een begroeiing die in de eerste zomer een porositeit heeft van minder dan circa 50% en na twee à drie jaar een porositeit heeft van minder dan circa 30%. Dit kan bereikt worden door bijvoorbeeld:

- bomen en struiken met verschillende hoogtes en groeisnelheid aan te planten;
- te zorgen voor een gevarieerde vegetatiestructuur met loofbomen, struiken, verruigd grasland en beschut open water met glooiende oevers, waar zich een goede oeverbegroeiing kan ontwikkelen;
- windbeschutte bomenrijen te realiseren door enkele rijen bomen mét een dichte ondergroei van struiken aan te planten, of het planten van dubbele rijen in driehoeksverband;

Verlichting

- Donker is het uitgangspunt. Plaats lampen alleen daar waar dat echt nodig is.
- Werk met verlichtingsregimes (hoeveelheid brandende lampen, aan/uit, intensiteit) die op bepaalde momenten in de nacht en in het seizoen de vleermuizen ontzien.
- Kies de locatie van de lampen bewust ten opzichte van concreet vleermuishabitat; vermijd bijvoorbeeld beschijning van een bosgebied of een uitvliegopening. Laat lampen alleen branden op het moment dat dit echt nodig is.
- Laat verlichting dynamisch reageren op aanwezigheid van (weg)gebruikers die verlichting nodig hebben.
- Houd het aantal lichtpunten en de lichtsterkte minimaal en/of optimaliseer deze.
- Richt het licht op de plek waar het nodig is door te zorgen dat er geen licht uitstraalt in andere richtingen. Dit kan door het toepassen van de juiste armatuur met een 'blinde' hoek
- Houd naast effecten van direct licht ook rekening met reflectie en luminantie van wegdek en muren.
- Scherm het licht af met opgaande vegetatie (haag, bomenrij) of andere materialen,

5.3 Totale compensatie verblijfplaatsen

Soortgroep	Compensatie	Aantal	Opmerking	Toepassing
Huismus	Verblijfplaatsen	Minimaal 12	Twee clusters van zes nestkasten	• Ingemetseld • In overstek • Achter gevelplaten • Ruimte bij eerste twee dakpannen rijen
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	2 grote inbouw kraamkasten <u>of</u> 1 grote inbouw kraamkast en 6 kleine inbouw zomer/paarverblijfkasten óf tweemaal 3 verticaal geschakelde tweelaagskasten <u>(óf toegang tot spouw/gevelbetimmering met een minimale oppervlakte van 1m².)</u>	Op verschillende windrichtingen	• Openingen naar de spouw, die niet volledig is geïsoleerd; • Ingemetselde vleermuiskasten; • Verblijfsmogelijkheden achter gevelplaat of boeiboorden; • Verblijfsmogelijkheden onder dakpannen; • 'Vleermuisvriendelijke' schoorsteen met verblijfsmogelijkheden

6. Communicatie

6.1 Taakverdeling

Opdrachtgever

- Gemeente Tilburg
- M. Claassen
- Marleen.claassen@tilburg.nl

Opdrachtnemer

- Vogels Bouwmanagement
- C. Heine
- Casper.heine@vogel.eu

Ecologisch deskundige

- Vebego Groen
- E. Kanters of collega
- erroll.kanters@vebego.nl

6.2 Calamiteiten

In geval van calamiteiten of bij het aantreffen van vooraf niet bekende vaste rust- voortplantings- en verblijfplaatsen leggen uitvoerenden het werk direct stil op deze locatie. Ze nemen direct contact op met de ecologisch deskundige en gaan op gepaste afstand elders verder met hun werkzaamheden. De opzichter/uitvoerder bepaalt hoe te handelen en neemt zo nodig contact op met een ecologisch deskundige.

6.3 Administratie

Na afronding van het project wordt het ecologisch werkprotocol door bovenstaande partijen geëvalueerd. Verbeterpunten worden genoteerd en dient als basis voor andere sloop/ontmoedigingsprojecten.

Het projectdossier wordt minimaal 5 jaar gearchiveerd bij alle bovenstaande partijen.

7. Ondertekening

Overdracht opdrachtgever

Dit plan van aanpak is aan de opdrachtgever overgedragen

Namens opdrachtnemer	
Handtekening projectleider	
Plaats	
Datum	

Onderstaande personen tekenen voor ontvangst van de werkinstructie/toe te passen maatregelen in het kader van zorgvuldig handelen van de Omgevingswet. Een ieder die nieuwe in de werklocatie komt dient dit de werkinstructie te volgen of dit hoofdstuk 4 van dit plan van aanpak door te hebben gelezen.

Naam en functie	Datum	Handtekening

Bijlage I – Wet- en regelgeving

Tabel 1 Verbodsbepalingen uit de Omgevingswet (Ow)

Vogelrichtlijn	
Art 11.37	a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
	b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
	c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
	d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a
Habitatrichtlijn	
Art. 11.46	a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
	b. het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
	c. het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
	d. het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
	e. het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.
Nationale soorten	
Art 11.54	a. het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
	b. het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en
	c. het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

Specifiek zorgplicht

Degene die een flora- en fauna-activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, is verplicht:

- a) alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
- b) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
- c) als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Voor flora- en fauna-activiteiten houdt deze plicht in ieder geval in dat:

Voorafgaand aan het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie van:

- 1. van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten (als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van die richtlijn Ow);
- 2. van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn;
- 3. dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IX of in de rode lijsten voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats;

Bijlage II - Beschermde soorten Ow

VOGELRICHTLIJN (Europees beschermd)

Vogels

Alle in Nederland van
nature voorkomende
vogelsoorten

HABITATRICHTLIJN (Europees beschermd)

Zoogdieren

Bever

Hamster

Hazelmuis

Lynx

Noordse woelmuis

Otter

Wilde kat

Wolf

Bechteins vleermuis

Bosvleermuis

Brandts vleermuis

Franjestaart

Gewone baardvleermuis

Gewone dwergvleermuis

Gewone

grootoorvleermuis

Grijze grootoorvleermuis

Grote hoefijzerneus

Grote rosse vleermuis

Ingekorven vleermuis

Kleine dwergvleermuis

Kleine hoefijzerneus

Laatvlieger

Meervleermuis

Mopsvleermuis

Noordse vleermuis

Rosse vleermuis

Ruige dwergvleermuis

Tweekleurige vleermuis

Vale vleermuis

Watervleermuis

Bruinvis

Bultrug

Dwergpotvis

Dwergvinvis

Gestreepte dolfin

Gewone spitsdolfijn

Gewone vinvis

Griend

Grijze dolfin

Hille (Butskop)

Kleine zwaardwalvis

Narwal

Noordse vinvis

Orca

Potvis

Spitsdolfijn van Gray

Tuimelaar

Witflankdolfijn

Witsnuitdolfijn

Witte dolfin

Amfibieën

Boomkikker

Geelbuikvuurpad

Heikikker

Kamsalamander

Knoflookpad

Poelkikker

Rugstreeppad

Vroedmeesterpad

Reptielen

Gladde slang

Muurhagedis

Zandhagedis

Dikkopschildpad

Kemps' zeeschildpad

Lederschildpad

Soepschildpad

Vissen

Houting

Steur

Insecten

Apollovlinder

Boszandoog

Donker

pimpernelblauwtje

Grote vuurvlinder

Pimpernelblauwtje

Teunisbloempijlstaart

Tijmblauwtje

Zilverstreephooibeestje

Bronslibel

Gaffellibel

Gevlekte witsnuitlibel

Groene glazenmaker

Noordse winterjuffer

Oostelijke witsnuitlibel

Rivierrombout

Sierlijke witsnuitlibel

Brede geelrand-

waterroofkever

Gestreepte

waterroofkever

Heldenbok

Juchtleerkever

Vermiljoenkever

Weekdieren

Bataafse

stroommossel

Platte schijfhoren

Mossen

Geel schorpioenmos

Tonhaarmuts

Planten

Drijvende

waterweegbree

Groenknolorchis

Kleine vlotvaren

Kruipend

moerasscherm

Liggende raket

Zomerschroeforchis

OVERIGE SOORTEN (Nationaal beschermd)

Zoogdieren

Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwerspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Gewone zeehond
Grote bosmuis
Grijze zeehond
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse
woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige
bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild Zwijn
Woelrat

Amfibieën

Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine
watersalamander
Meerkikker
Middelste groene
kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Reptielen

Adder
Hazelworm
Levendbarende hagedis
Ringslang

Vissen

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Ongewervelden

Europese rivierkreeft

Dagvlinders

Aardbeivlinder
Bosparelmoevlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Donker pimpernelblauwtje
Duinparelmoevlinder
Gentiaanblauwtje
Grote parelmoevlinder
Grote vos
Grote vuurvlinder
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Pimpernelblauwtje
Sleedoorpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparelmoevlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoevlinder
Zilveren maan

Libellen

Beekroombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers

Vliegend hert

Planten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde ogentroost
Berggamander
Bergnactorchis
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Franjementiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt zonneroosje
Glad biggenkruid
Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groensteel
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenkluauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karhuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonedauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander

Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood peperboomje
Rozenkransje
Ruw pazelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

Bijlage III – Ondertekening

Ondergetekende verklaren kennis te hebben genomen van de voorwaardes en tekenen hierbij voor het opvolgen van de verplichtingen uit het ecologisch werkprotocol.

Naam	Functie	Datum	Handtekening

Great work